

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Linköpings universitets remissvar på U2024/02723 *Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)*

Linköpings universitet (LiU) har beretts tillfälle att yttra sig över *Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)* och lämnar följande synpunkter.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis har LiU följande övergripande synpunkter på remissen:

LiU *tillstyrker* förslaget med höjda förkunskapskrav för förskolläraryrket, grundläraryrket F-3 och 4-6 samt Ämnesläraryrket, under förutsättning att ersättningsbeloppen höjs till en sådan nivå att kvalitet i lärarutbildningarna kan bibehållas eller allrahelst stärkas. LiU *tillstyrker* därför höjningar av ersättningar för HTJS- och NTF-områdena till lärarutbildningarna, men LiU menar att höjningarna behöver vara högre. LiU:s erfarenheter och beräkningar visar att kraftigare höjningar än utredningens förslag är nödvändiga för att kvalitet i lärarutbildningarna ska kunna bibehållas eller allrahelst stärkas. Utredningens förslag riskerar annars att leda till en kvalitetsförsämring för landets lärarutbildning genom kraftigt försämrade ekonomiska resurser.

LiU *tillstyrker* justeringen mellan HST och HPR för utbildningsområdet Undervisning. LiU anser dock att höjning av ersättning även för detta utbildningsområde behöver vara större om kvalitet i utbildningen ska kunna bibehållas. LiU påpekar också att förstärkningar behöver omfatta alla utbildningsområden som är aktuella inom lärarutbildningarna.

LiU *tillstyrker* den föreslagna permanentningen av VAL, vidareutbildning av obehöriga lärare i skolan. Men LiU *avstyrker* den föreslagna förlängningen av försöksverksamheten med förkortad KPU till 2030, med hänvisning till att resultat av pågående utvärderingar bör inväntas.

LiU *avstyrker* förslaget att målen för antalet examinerade från lärarutbildningarna avskaffas efter perioden 2025–2028 då alternativen som presenteras är resursdrivande och ej stödjer skolhuvudmännens behov av legitimerade lärare.

LiU *avstyrker* det föreslagna uppdraget till lärosätena att gemensamt planera utbudet och dimensioneringen av lärarutbildningarna inom ramen för Lärarutbildningskonventet då detta är en frivillig samverkansplattform utan legala möjligheter. LiU *tillstyrker* däremot utredningens förslag att medel avsätts för att stärka samverkan mellan lärosäten samt samverkan mellan lärosäten och kommuner/lärcentra. LiU *tillstyrker* också utredningens förslag att medel avsätts för att stärka små ämnen. LiU framhåller vikten av att det formuleras tydliga kriterier för medelstilledningen och att processerna är transparenta.

När det gäller lärarutbildningarnas innehåll *tillstyrker* LiU en ökning av ämne och ämnesdidaktik i de olika lärarutbildningarna, och som en följd av det *tillstyrker* LiU att omfattning av den utbildningsvetenskapliga kärnan minskar till 45 hp.

LiU *avstyrker* dock den höga grad av politisk detaljstyrning av utbildningarnas innehåll och utbildningsvetenskaplig forskning samt den tydliga motsatsställning mellan teori och praktik som kommer till uttryck i utredningen.

LiU *anser* att kognitionsvetenskap med relevans för lärarutbildning är en viktig del av den vetenskapliga grunden för lärarutbildning. Men LiU *avstyrker* den stora vikt som utredningen tillmäter kognitionsvetenskapen. Vad gäller de föreslagna förändringarna av den utbildningsvetenskapliga kärnan *avstyrker* LiU att demokrati och mänskliga rättigheter samt skolväsendets historia och läroplansteori tas bort från den utbildningsvetenskapliga kärnan.

LiU *tillstyrker* ett ökat fokus på läs- och skrivinlärning i förskolläroprogrammet och grundläroprogrammet F-3 och 4-6. LiU *avstyrker* dock den detaljstyrning som kommer till uttryck i utredningen där specifika undervisningsmetoder pekas ut.

LiU *avstyrker* den höga grad av detaljstyrning som utredningen föreslår när det gäller examensmålen för de olika lärarexamina, samt det stora fokus som läggs på kognitionsvetenskap, samt försvagandet av demokrati och mänskliga rättigheter.

Slutligen *tillstyrker* LiU utredarnas bedömning att beslut måste fattas under 2025 om det ska kunna träda i kraft hösten 2027.

Höjda förkunskapskrav i svenska och höjda ersättningsbelopp

LiU tillstyrker förslaget med höjda förkunskapskraven, under förutsättning att ersättningsbeloppen höjs till en sådan nivå att kvalitet i lärarutbildningarna kan bibehållas eller allrahelst stärkas.

Höjda förkunskapskrav

LiU delar utredningens uppfattning att det är centralt att studenter som antas till lärarutbildning har de förkunskaper som krävs för att klara utbildningen, och att goda kunskaper i ämnet svenska är en nyckelkompetens för detta.

Utredningens förslag med krav på betyget C i Svenska 3 för de flesta lärarutbildningar, innebär dock att lärarutbildningarna kommer att skilja ut sig med högre förkunskapskrav i svenska än all annan högre utbildning i Sverige.

Utredningens förslag innebär också en differentiering mellan lärarutbildningarna då betygskravet för förskolläroprogrammet föreslås bli ett D. Det

lägre kravet för förskolläraryrket motiveras av att bortfallet av studenter annars skulle bli alltför stort och därmed en alltför stor brist på utbildade förskollärare i landet.

Utredningens förslag leder även till att det kommer bli olika förkunskapskrav på grundläraryrket och olika inriktningar eftersom inriktning mot fritidshem inte föreslås få höjda förkunskapskrav alls.

LiU ser utmaningar dels med att på detta sätt skilja ut lärarutbildningarna från övrig högre utbildning, dels med att på detta sätt differentiera förkunskapskraven för de olika lärarutbildningarna. Det finns uppenbart en risk att studenter kan få det felaktiga intrycket att utbildningar inriktade mot förskola och fritidshem är lättare att genomföra. Trots detta tillstyrker LiU denna differentiering, med samma argument som framförs i utredningen, att Sverige skulle få alldeles för få utbildade förskollärare och grundlärare i fritidshem om en ytterligare höjning genomfördes i dessa två program.

Kompletteringsvägar för behörighet

LiU tillstyrker att lärosätena har en möjlighet att anordna behörighetsgivande utbildning för de som behöver detta. Det är av stor vikt för individen, och för skolorna som behöver utbildade lärare, att det finns möjligheter att komplettera för den som vill bli lärare och inte har uppnått förkunskapskraven under sin gymnasietid eller via tidigare studier vid universitet och högskolor.

Krav på lämplighet

LiU tillstyrker att krav på lämplighet inte införs som ett generellt krav på lärarutbildningarna, då sådant krav både skulle sakna vetenskaplig grund och vara mycket resurskrävande att genomföra.

Höjda ersättningsbelopp

LiU tillstyrker höjningar av ersättningar för HTJS- och NTF-områdena till lärarutbildningarna. LiU avstyrker dock den låga nivån på de föreslagna höjningarna. LiU:s beräkningar på färskare siffror än utredningens visar att kraftigare höjningar än utredningens förslag är nödvändiga för att kvalitet i lärarutbildningarna ska kunna bibehållas eller allrahelst stärkas. Utredningens förslag riskerar annars att leda till en kvalitetsförsämring för landets lärarutbildningar genom kraftigt försämrade ekonomiska resurser.

LiU ifrågasätter flera av de antaganden som utredningen gör och som ligger till grund för de relativt låga höjningar som föreslås.

Det första antagandet som utredningens beräkning grundar sig på gäller hur många som kommer att vara behöriga. Utredningens antagande om andel behöriga bygger till stor del på genomgång av antagningskullarna för 2018 respektive 2019, dvs siffror som är 6 till 7 år gamla. LiU:s egna beräkningar på senare års antagningsomgångar tyder på att andelen studenter med låga betyg i svenska har ökat under de senaste åren och att minskningen av antalet behöriga studenter därmed kommer att bli större än vad utredningens beräkning visar. Tabellen nedan visar en jämförelse mellan utredningens beräkning för kullarna 2018/-19 och LiU:s beräkningar för kullarna 2022-2024.

Utbildning	Nationellt (SOU 2024:81, kull Ht18)	LiU (kull Ht22)	LiU (kull Ht23)	LiU (kull Ht24)
Förskolläraryrket	-27% *	-24%	-29%	-41%
Grundläraryrket inriktning F-3	-37%	-45%	-38%	-55%
Grundläraryrket inriktning 4-6	-37%	-41%	-38%	-42%
Ämnesläraryrket 7-9	-40%	-50%	-46%	-59%
Ämnesläraryrket Gy	-27%	-32%	-36%	-40%

* Kull HT19

Tabell 1 Andel studenter som inte hade uppfyllt de föreslagna förkunskapskraven

Det andra antagandet som utredningen gör, gäller antagandet att 20% av de obehöriga kommer att välja att komplettera. Antagandet görs utan stöd i någon som helst beräkning. LiU:s bedömning är att den andelen är väl högt tilltagen. Här finns ingen statistik att tillgå från tidigare år, varken för utredningen eller för andra, men att så många som en femtedel skulle välja att komplettera verkar osannolikt. Mer troligt kommer många att söka sig till andra yrken som inte har detta högre förkunskapskrav, alternativt till andra vägar in i läraryrket.

Utredningens tredje antagande är att genomströmningen kommer att bli 3-5 procentenheter högre, vilket också är ett antagande, som inte beläggs med någon beräkning.

Utifrån dessa tämligen löst grundade antaganden beräknar utredningen hur mycket ersättningsbeloppen för HTJS- respektive NTF inom lärarutbildning bör höjas.

När det gäller antagandena om hur många som väljer att komplettera och hur det kommer påverka genomströmningen, så är det extremt svårt att beräkna. Om vi utgår från de antaganden som görs i utredningen, men tillämpar de på de mer sentida siffrorna från LiU vad gäller andel behöriga, så blir utfallet en tydlig försämring av de ekonomiska förutsättningarna för Sveriges lärarutbildning. Den höjda ersättningen per HST till kurser inom HTJS ger att dessa kurser trots ett minskat antal nybörjarstudenter får en något höjd ekonomisk ersättning. För kurser med andra utbildningsområden är det ekonomiska bortfallet betydande och prognoserna tyder på en nedgång på upp mot ca 30% för kurser inom utbildningsområdet VFU, Undervisning och Övrigt. Totalen för alla utbildningar som föreslås få höjda förkunskapskrav är ett ekonomiskt bortfall på ca 17%.

Utbildning	Nuvarande ersättning	Total ersättning med höjda krav och ersättningar	Förändring
Förskollära- rammet	29 848 002	26 632 305	-11%
Grundlära- rammet F-3	28 664 942	22 329 592	-22%
Grundlära- rammet 4-6	16 022 059	13 415 596	-16%
Ämneslära- rammet	61 029 496	50 692 768	-17%
	135 564 499	113 070 261	-17%

Tabell 2 LiU:s beräkning av nuvarande ersättning och förändrad ersättning utifrån utredningens förslag.

På flera håll i utredningen beskrivs olika kvalitetsförstärkningar som de höjda ersättningsbeloppen ska kunna finansiera, till exempel mer metodikundervisning i små grupper. Men de höjningar som utredningen föreslår kommer inte att leda till ökad undervisningstid, varken i metodik eller andra delar. Undervisningstiden kommer att minska och i vissa fall kan minskningen vara kraftig.

LiU tillstyrker justeringen mellan HST och HPR för utbildningsområdet Undervisning. LiU anser dock att höjning av ersättning även för detta undervisningsområde måste vara större om kvalitet ska kunna bibehållas. Studentbortfallet kommer att bli påtagligt i dessa kurser och som framgår ovan kommer utredningens förslag att leda till minskad undervisningstid och sänkt kvalitet i den utbildningsvetenskapliga kärnan.

LiU avstyrker att ingen höjning föreslås på övriga ersättningsbelopp, som VFU och Övrigt. LiU anser att höjningen av ersättning till kurser inom utbildningsområdena VFU och Övrigt bör motsvara höjningen inom utbildningsområdet NTF. Som visats ovan kommer förslaget medföra även kraftiga minskningar för kurser inom utbildningsområdena VFU och Övrigt. För VFU är en stor del av kostnaden studentens VFU-placering och placeringarna blir förvisso färre när det är färre studenter. Men många av övriga kostnader kring VFU minskas inte proportionerligt när studentantalet minskar och utan höjning av ersättningen även inom detta utbildningsområde kommer kvaliteten på VFU att minska.

Kurser med praktisk estetisk inriktning mot grundskolans tidigare år tillhör undervisningsområdet Övrigt. Det är kurser som redan har svårt att gå ihop då studentkullarna ofta är små och likt kurser inom utbildningsområdet NTF har de ofta mer resurskrävande undervisningsformer. Samtidigt är andelen obehöriga lärare i ämnen som musik, bild och idrott mycket hög i grundskolan. Det finns således ett stort behov av att lärarstudenter ska välja att utbilda sig i dessa ämnen inom grundlärautbildningen 4–6. För att inte riskera att ämnena försvinner från fler lärosäten, med minskad behörighet i skolorna som följd, förordar LiU en höjning även av ersättningsbeloppet för utbildningsområdet Övrigt.

UKÄ:s uppföljning

LiU avstyrker förslaget att målen för antalet examinerade från lärarutbildningarna avskaffas efter perioden 2025–2028 och att UKÄ istället får i uppdrag att årligen följa upp antalet behöriga sökande, antagna, nybörjare, HST och HPR samt genomströmningen på utbildning som leder till förskollärary-, grundlärary- och ämnesläraryexamen.

Med förändrade förkunskapskrav måste naturligtvis nivån på målen justeras utifrån de nya förutsättningarna. Men måluppföljningen har fungerat väl och tydligt markerat att dessa utbildningar är viktiga för Sverige. Därtill har denna form av uppföljning fört med sig relativt lite administration för parterna. Den utökade administration som utredningen föreslår kommer att bli mer resurskrävande utan att bättre resultat eller ökad effektivitet uppnås.

Alternativa vägar till lärarexamen

VAL

LiU tillstyrker den föreslagna permanentningen av VAL, vidareutbildning av obehöriga lärare i skolan. LiU instämmer i utredarnas bedömning att utbildningen spelar en mycket viktig roll för att få behöriga lärare och förskollärare.

LiU framhåller att även när utbildningen permanentas bör den fortsätta på samma lärosäten som tidigare. Det täta samarbetet mellan de ingående lärosätena är en central faktor i utbildningens framgång och bör bevaras.

Försöksverksamhet med förkortad KPU 60/75 hp

LiU avstyrker den föreslagna förlängningen av försöksverksamheten med förkortad KPU till 2030, med hänvisning till att resultat av pågående utvärderingar bör inväntas. Försöksverksamheten har fått medel för uppföljning av verksamheten och UKÄ har ett uppdrag att utvärdera. LiU anser att utfallet av dessa uppföljningar och utvärderingar bör inväntas innan beslut tas om eventuell fortsatt verksamhet.

Arbetsintegrerad lärarutbildning

LiU avstyrker förslaget om förlängd satsning på arbetsintegrerad lärarutbildning, med hänvisning till att resultat av pågående utvärdering bör inväntas. LiU anser att, i likhet med förkortad KPU, bör man invänta utfallet av den utvärdering som UKÄ håller på att genomföra innan beslut om framtida verksamhet tas. När det gäller arbetsintegrerade lärarutbildningar väntas rapport från UKÄ inom kort.

UKÄ i uppdrag att utvärdera alternativa vägar till lärarexamen

LiU tillstyrker att UKÄ utvärderar även alternativa vägar till lärarexamen, vilket UKÄ till stor del också redan gör. Det är viktigt att kvalitetskrav ställs på alla utbildningar, liksom det också är viktigt att varje utbildnings särskilda förutsättningar beaktas vid utvärderingarna.

Samverkan

Samverkan om dimensionering

LiU avstyrker det föreslagna uppdraget till lärosätena att gemensamt planera utbudet och dimensioneringen av lärarutbildningarna inom ramen för Lärarutbildningskonventet. Lärosätenas samarbete inom Lärarutbildningskonventet bygger på frivilligt samarbete och är inte ett forum där bindande beslut om lärosätenas utbud kan fattas. Varje lärosäte fattar autonoma beslut om samarbeten och utbildningsutbud. Olika sätt att lösa dimensionering inom lärarutbildning har prövats genom åren, utan att något har fungerat på ett tillfredställande sätt.

Samverkan mellan lärosäten samt mellan lärosäten och lärcentra

LiU tillstyrker utredningens förslag att medel avsätts för att stärka samverkan mellan lärosäten samt samverkan mellan lärosäten och kommuner/lärcentra. LiU framhåller vikten av att det formuleras tydliga kriterier för medelstillelningen och att processerna är transparenta.

LiU har mycket goda erfarenheter av samverkan med andra lärosäten i olika form. Erfarenheten från samarbeten inom ämneslärarprogrammet visar dock också på stora administrativa kostnader för lärosätena och praktiska utmaningar för studenterna. Det förstnämnda av dessa underlättas av ekonomiskt stöd.

Vad gäller praktiska utmaningar för studenterna finns det en geografisk dimension. I städer med flera lärosäten med kort avstånd mellan varandra kan studenter läsa olika delar av sin utbildning på olika lärosäten utan problem. När lärosätena ligger längre ifrån varandra blir studenterna mindre benägna att flytta. Alternativet blir då ofta distanslösningar, med de kvalitetsutmaningar som det innebär framför allt för lärarutbildningens ämnesdidaktiska studier och metodik.

När det gäller att samarbeta med lärcentra i så kallad decentraliserad utbildning har LiU mångårig erfarenhet. Decentraliserad utbildning är en campusförlagd utbildning, även om campus ligger längre bort från lärosätet. Även denna form medför större kostnader för lärosätet och det är därför positivt med möjligheten till ekonomiskt stöd. Utredningen lyfter fram denna utbildningsform som en möjlighet att ha kvar lärarutbildning i hela landet. LiU:s erfarenhet är att det redan idag kan vara en utmaning med få tillräckligt stora studentgrupper i många kommuner. Höjda förkunskapskrav på flera av lärarutbildningarna kommer inte att underlätta detta. Ekonomiskt stöd kan då komma att bli centralt för att lärosätena ska kunna bedriva lärarutbildning i denna form.

Ekonomiskt stöd till små ämnen

LiU tillstyrker utredningens förslag att medel avsätts för att stärka små ämnen. LiU delar utredningens ställningstagande att lärosätena är bäst skickade att ta ansvar för att samverkan sker och utvecklas samt att lärosätena bäst kan avgöra behoven. LiU ser positivt på förslaget att små ämnen inom ämneslärarutbildningen där det finns stora utmaningar med samverkan ska kunna få ekonomiskt stöd. Även här framhåller LiU vikten av att det formuleras tydliga kriterier för

medelstilledningen och att processerna är transparenta. Det är också av stor vikt att lärosäten som tilldelas uppdrag att samordna samverkan för småämnena kan uppvisa en egen stark forskningsförankring i ämnet och god förmåga att samverka med andra lärosäten inom ämnet.

Förändringar i den utbildningsvetenskapliga kärnan och ämnesstudierna

Ökning av ämnesstudier och minskning av utbildningsvetenskaplig kärna

LiU tillstyrker en ökning av ämne och ämnesdidaktik i de olika lärarutbildningarna, och som en följd av det tillstyrker LiU att omfattning av den utbildningsvetenskapliga kärnan minskar till 45 hp. LiU anser att det finns goda argument för utökad utrymme för ämne och ämnesdidaktik i flera lärarutbildningar. Särskilt i grundlärarutbildningar mot grundskolans tidigare år ser LiU ett stort värde i att öka undervisningen i läs- och skrivinlärning.

Samtidigt ser LiU stora utmaningar med att den utbildningsvetenskapliga kärnan, som är det gemensamma kittet i lärarutbildningarna och den vetenskapliga grunden för läraryrket minskar. Det riskerar, särskilt på ämneslärarprogrammet, att göra en lång utbildning ännu spretigare och att studenterna tappar i kontakt med läraryrket under studietiden, i stället för att den kontakten stärks.

LiU instämmer i utredningens konstaterande att en förlängning av redan långa utbildningar är inte ett realistiskt alternativ och därav tillstyrker LiU den föreslagna minskningen av den utbildningsvetenskapliga kärnan.

Politisk detaljstyrning

LiU avstyrker den höga grad av politisk detaljstyrning av utbildningarnas innehåll och utbildningsvetenskaplig forskning som kommer till uttryck i utredningen. Genomgående i utredningen finns en hög grad av politisk detaljstyrning, inte bara i utbildningarnas innehåll utan till och med i den utbildningsvetenskapliga forskningens metodval. LiU vill med all tydlighet poängtera att frågor om forskningens metodval är en central del av lärosätenas autonomi och att detta alltid görs på vetenskaplig grund, inte på politiska ställningstaganden.

Relationen mellan teori och praktik

LiU avstyrker den tydliga motsatsställning mellan teori och praktik som kommer till uttryck i utredningen. Utredningen framställer teori och praktik som varandras motsatser på ett mycket olyckligt sätt. LiU arbetar hårt i lärarutbildningen på att knyta ihop dessa och visa hur de stöttar varandra, inte motverkar. Skolan ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, och då behöver teori och praktik knytas närmare ihop, inte ställas mot varandra som utredningen så olyckligt gör.

Ökat fokus på kognitionsvetenskap

LiU anser att kognitionsvetenskap med relevans för lärarutbildning är en viktig del av den vetenskapliga grunden för lärarutbildning. Men LiU avstyrker den

stora vikt som utredningen tillmäter kognitionsvetenskapen. Läraryrket är ett mycket komplext yrke och lärarna behöver ha en bred bas att stå på för att kunna hantera yrkets alla olika dimensioner. Att krympa av den vetenskapliga basen för lärarutbildningen på det sätt som utredningen föreslår kommer att göra de blivande lärarna sämre rustade att möta en komplex skolvardag. Pedagogik, pedagogiskt arbete, didaktik med flera områden är centrala delar för en forskningsförankrad lärarutbildning och en skola på vetenskaplig grund.

Ökat fokus på läs- och skrivinlärning

LiU tillstyrker ett ökat fokus på läs- och skrivinlärning i förskolläroprogrammet och grundläroprogrammet F-3 och 4-6. Det är grundläggande kunskaper för all vidare utbildning.

LiU avstyrker dock den detaljstyrning som kommer till uttryck i utredningen där specifika undervisningsmetoder pekas ut. Vetenskapligt baserad kunskap utvecklas kontinuerligt och det gäller även forskningen om undervisningsmetoder och inlärning. Lärarutbildningen bör utbilda lärarstudenter i enlighet med den aktuella forskningsfronten, inte utifrån politisk detaljstyrning.

Ändringar i den utbildningsvetenskapliga kärnans innehåll

LiU avstyrker att demokrati och mänskliga rättigheter tas bort från den utbildningsvetenskapliga kärnan. Demokrati och mänskliga rättigheter är ett fundament i svensk skola och därmed centralt i all lärarutbildning. Att stryka detta ur den utbildningsvetenskapliga kärnan är en mycket önskad utveckling. Det kan inte ersättas med enbart skolans/förskolans värdegrund. Det är ett alltför viktigt fundament för att inte explicit skrivas fram och riskerar att ge mycket olyckliga signalvärden i oroliga tider.

LiU avstyrker att skolväsendets historia och läroplansteori stryks från den utbildningsvetenskapliga kärnan. De som utexamineras från lärarutbildningen har förhoppningsvis en lång lärarkarriär framför sig. De som stannar i yrket kommer med största sannolikhet arbeta med flera olika läroplaner, eftersom den politiska styrningen av skolan tenderar att ge läroplanerna relativt kort livslängd. Att då enbart fokusera på den läroplan som gäller under deras studietid, utan att varken ge historisk framväxt eller den vetenskapliga förståelsen som finns inom läroplansteorin, är att frånta de blivande lärarna viktiga verktyg som behövs i deras yrkesutövning. Förslagen att å ena sidan stärka skrivningarna om läroplanen och å andra sidan ta bort läroplansteorin, är svåra att förena.

LiU tillstyrker att utvärdering och utvecklingsarbete tas bort från den utbildningsvetenskapliga kärnan. LiU delar utredarnas uppfattning att detta är innehåll som med fördel kan bli del i det kommande professionsprogrammet, då det kommer än mer till sin rätt efter några års yrkeserfarenhet. Det förutsätter att professionsprogrammet får en bred vetenskaplig bas där ämnen som pedagogik, pedagogiskt arbete och didaktik ingår.

Ämnesdidaktik och ämnesstudier inom KPU90

LiU tillstyrker ämnesdidaktiska studier, men avstyrker ämnesstudier inom KPU90. Utredningen föreslår att KPU 90 ska få 15 hp utrymme för "ämnesstudier

och ämnesdidaktiska studier”. För att vara behörig till KPU90 ska studenterna ha genomfört omfattande ämnesstudier och vara klara med sina ämnen, men de har inga krav på ämnesdidaktiska förkunskaper. LiU ser därför att ämnesdidaktik är en mycket viktig del av KPU90, men ser inte något behov av ytterligare ämnesstudier.

Ändrade examensmål

LiU avstyrker den höga grad av detaljstyrning som utredningen föreslår när det gäller examensmålen för de olika lärarexamina. Det är inte antalet mål som är huvudfrågan utan den detaljstyrning som ligger i de mycket detaljerade målen och som gör att lärarutbildningen är den mest detaljstyrda högre utbildningen i Sverige. Detaljstyrningen är märkbart högre än för övriga jämförbara legitimationsyrken. Med utredningens förslag minskas inte denna detaljstyrning, snarare tvärtom.

Kognitionsvetenskap

LiU avstyrker den dominerande roll som utredningen föreslår att kognitionsvetenskap ska få för förskolläraryrket, grundläraryrket, ämnesläraryrket och yrkesläraryrket, och därmed även de förslag på examensmål där detta skrivs fram. Kognitionsvetenskap är en viktig del i den vetenskapliga kunskapsbasen för läraryrket, men långt ifrån den enda. Ett så komplext yrke som läraryrket kräver en bred vetenskaplig kunskapsbas.

Demokrati & mänskliga rättigheter

LiU avstyrker förslagen på examensmål som handlar om skolans värdegrund eftersom förslagen försvagar ställningen för demokrati och mänskliga rättigheter. Utredningens förslag signalerar en försvagning av demokrati och mänskliga rättigheter i lärarutbildning och därmed i svenska skola, vilket är djupt olyckligt i dessa tider. Enligt utredningens förslag stryks orden ”mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna” och ersätts bara med skolans värdegrund. Det är viktigt att demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter explicit skrivs fram som en central del i värdegrunden.

I utredningens förslag förändras även vad lärare och förskollärare ska kunna göra. Enligt de nuvarande målen ska lärare/förskollärare kunna ”kommunicera och förankra” skolans värdegrund, men i utredningens förslag ska lärare enbart kunna ”förmedla”. Även det signalerar således en försvagad ställning för demokrati och mänskliga rättigheter vilket LiU avstyrker.

Förskolläraryrket

LiU tillstyrker förslaget på förändrade examensmål för förskolläraryrket när det gäller förstärkt fokus på språkinläring och på ledarskap. Här blir det tydligt att förskolläraryrket leder såväl barngrupp som kollegor och det är en viktig roll i förskolläraryrket.

LiU avstyrker dock flera ändringsförslag gällande förskolläraryrket som LiU anser inte överensstämmer med läroplanen för förskolan (Lpfö18). Ordet undervisning föreslås helt tas bort, trots att Lpfö18 framhåller att såväl planerad som spontan undervisning är en viktig del i förskolan. Vidare avstyrker LiU målet

”visa förmåga att observera och bedöma barns lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål samt att informera och samarbeta med barn”. Från detta mål har vårdnadshavare tagits bort, vilket blir märkligt. Vidare har ”dokumentera och analysera” ersatts av ”bedöma”, vilket inte rimmar med att förskolans läroplan inte har några uppnåendemål för det enskilda barnet. De föreslagna formuleringarna ligger således inte i linje med förskolans uppdrag.

Ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen

LiU tillstyrker att de examensmål som tidigare har skiljt sig åt för de båda inriktningarna på ämneslärarexamen, åk 7-9 respektive gymnasiet, slås samman till ett. Eftersom inriktningarna riktar sig till två olika skolformer kommer skillnaden ändå framgå tydligt.

LiU tillstyrker det stärkta fokuset på vuxnas lärande som utredningen föreslår för ämneslärar- och yrkeslärarexamen.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

LiU tillstyrker utredarnas bedömning att beslut måste fattas under 2025 om det ska kunna träda i kraft hösten 2027. Den föreslagna omläggning av lärarutbildningarna kommer att ta tid att genomföra då utbildningarnas innehåll till stora delar kommer att behöva göras om. För att kunna garantera kvalitet behöver lärosätena tid för att genomföra omläggningen.

Handläggningen av beslutet

Beslut i detta ärende har fattats av rektor Jan-Ingvar Jönsson vid rektors beslutsmöte i närvaro av universitetsdirektören Anna Thörn, chefsjuristen Christina Helmér, studentrepresentanten Eira Movin och sekreteraren Jenny Ewen Waldén, efter föredragning av prodekanen för Utbildningsvetenskap Anna Johnsson Harrie.

Delyttranden har lämnats från Tekniska fakulteten, undertecknat av dekanen Johan Ölvander och från Studentavdelningen, undertecknat av avdelningschefen Marina Geijer. Utredningens förslag har diskuterats i Universitetsstyrelsen, i LiU:s Utbildningsnämnd och i Styrelsen för Utbildningsvetenskap. I dessa tre organ ingår även representanter för de tre studentkårerna vid LiU. Därtill har Studentkåren för Utbildningsvetenskap och Filosofisk fakultet (StuFF) inlämnat skriftliga synpunkter. Synpunkter har också inkommit från prefekturerna för Institutionen för beteendevetenskap och lärande, Institutionen för kultur och samhälle samt Institutionen för Tema. Inom Utbildningsvetenskap har dekanen Håkan Löfgren, prodekanen Magnus Hultén, programansvariga utbildningsledare för samtliga lärarprogram samt även utbildningsledarna Sofia Kvist Lindholm, Hannah Grankvist, Helena Loborg, kontrollern Martin Bengtsson och ekonomen Emmy Geijer deltagit i beredningen. Öppet möte för lärare och forskare inom Utbildningsvetenskap har hållits och en öppen brevlåda har möjliggjort för lärare och forskare att skicka in synpunkter.

Jan-Ingvar Jönsson

Anna Johnsson Harrie

Sändlista:

Utbildningsdepartementet
Universitetsledningen
Universitetsstyrelsen
Universitetsdirektörens ledningsgrupp
Fakultets- och områdesstyrelser (funktionsadresser)
Dekanerna (funktionsadresser)
Prefekterna
Fakultetskanslierna (funktionsadresser)
Berörda lokala fackliga organisationer
Studentkårerna
Internrevisionen
Innehållsproduktionsenheten
Dokument- och arkivenheten (original)

Signature page

This document has been electronically signed
using eduSign.

eduSign